

PTUJSKI LIST

Politično gospodarski tednik.

Stane:

Za celo leto . . . . . K 15—
za pol leta 7.50
za četrť leta 3.80
za 1 mesec 1.30

Posamezna številka 30 vin.

Uredništvo in upravništvo je v
Ptuju, hiša zdravnika dr. Štuheca.

Rokopisi se ne vrnejo.

Telefon št. 46.

Štev. 9

Ptuj, 1. junija 1919

I. letnik

Bodimo sebični!

V dneh silnega psihičnega prenapetja živimo; vsak dan čakamo z nervoznostjo, kaj nam bodo prinesli telegrami iz Pariza, kjer se svetu kuje usoda. Ves planet je v vznemirjenosti, vse bolj kakor kdaj med vojsko. Nemčija leži strta na tleh in niti ganiti se ne more brez boleznega vzdih in še sto let se ne bo gnila. Francoska triumfira. Lep bi bil ta triumf, če ne bi trpeli ob njem tudi mi. Zmagoslavje velikih je potegnilo nas male pod kolo in nevarnost je, da nas stre. Do koga naj se obrnemo Jugoslovani? Saj vidimo, da mogočnikom v Parizu ni do nas. Odpravili so nas s problematičnimi predpisi zveze narodov in poverili so nam z drugimi slovanskimi državami vred uloge vzdrževalcev evropskega ravnovesja (Schwegel S. N. št. 125.) Dokler nismo utrjeni na znotraj, ne moremo biti kos tej nalogi, osobito ne, ker ima Italija proste roke, da z vsemi močmi ovira razvoj naše države in nam trga kose od živega telesa. Spravili nas bodo tudi v gospodarsko odvisnost. Angleški in francoski kapital kupuje srbske rudnike in tudi na Reki si že pripravlja tla. Opreznost velja!

V politiki je altruizem neznan pojem. In zaupljivost pogubno zlo. Postaviti se moramo na stališče osamosvoje in neodvisnosti. Danes marširajo jugoslovanski polki zmagonosno in jemljejo na Koroškem, kar je naše. Čast vojski! Kar bomo posedli, bomo imeli. Če ne bi si sami pomagali, bi nas mirovna konferenca mirne duše izročila Nemcem, kakor nas je že davno izročila Lahom na milost in nemilost. V nas samih je moč. Nase moramo zidati, sami delati; ne na desno, ne na levo ne smemo gledati. V domači hiši se moramo ojačiti, trdi moramo biti na zunaj in neizprosni. Postati moramo politično sebični. Učimo se od Angleške in Francoske!

Naše vodne sile.

„Slovenski Narod“ prinaša v št. od 26. t. m. prav zanimiv članek o naših vodnih silah iz peresa dr. tehn. Milana Vidmarja. Ker se razpravlja v tem članku tudi o naši Dravi, priobčujemo tozadevni odlomek ki se glasi:

„Naša Jugoslavija ima tudi tik ob svoji severni meji velikanske vire vodne energije. Drava ima v svojem teku po Koroški in po Štajerski celo vrsto stopenj, ki so izrabne za velike vodne naprave. Več kot 200.000 konjskih sil dere neizčrpanih z valovi naprej. To je naše bogastvo naša prihodnost. To je vir energije za naše železnice, za razsvetljavo naših mest, za industrijo, katero si moramo organizirati. Te vodne sile ne smemo pustiti neizrabljene, drugače bodo prekmalu postale preslabotne naše roke za delo, drugače bomo prav po nepotrebnem izčrpali premogokope. Čela vrsta vodnih naprav mora v kratkem času, v teku nekaj let, zrasti ob naši Dravi. Velikansko električno omrežje moramo potegniti čez celo Slovenijo in velik del Hrvatske.

V to omrežje moramo vplesti tudi manjše vodne sile, ki nam stoje na razpolago ob Savi, Kolpi in Uni. Ravgotako kakor severna Italija mora tudi severna Jugoslavija postati industrijski del naše države.“

Želimo, da bi se prav kmalu uresničile te zlate pisateljeve besede. Pisane so nam čisto iz srca. V duhu vidimo pred seboj v Ptuju in okolici dvigati se mogočne tovarne, mesto in dravsko polje žari ponoči v električni razsvetljavi. Obrtniki — posestniki nadomestili so človeško delavno moč z moderno elektriko. Žo pred vojno hotel je neki konzorcij (na čelu mu ptujski trgovec Schranke) doseči koncesijo za takozvani Dravski kanal, ki bi se naj skopal od Maribora do hrvatske meje. V Ptuju bi naj bila električna centrala. Konzorcij je po raznih sleparijah tudi že bil dosegel razlastitev potrebnih zemljišč ob Dravi. Naše ljudstvo se je takrat upiralo dotičnemu podjetju, ker smo se zavedali, da hoče nemška industrija samo pomagati graditi most od Berlina do Trsta preko našega slovenskega ozemlja.

Ta občutek je imel z našimi voditelji vred vsak najpreprostejši kmetič. Raditega so naše zavedne občine, posebno Nova vas pri Sv. Marku po svojem predstojniku g. Veršiču skušali celo z drago pravdo prepričati zvito nakano nemškega kapitala. — Danes pa odločuje glede vodne sile slovenske Drave le naš narod. Vodna sila se bo izrabila le v korist našega naroda. Naš domači kapital se naj tu v najkrajšem času plodonosno naloži. Svoječasno že izdelani projekt, ki je gotovo shranjen v spisih ptujskega okrajnega glavarstva, se naj po strokovnjakih takoj pregleda in preuči. Mogoče brani dobro zrno. Saj je bila zamišljena ptujska električna centrala v tako velikem obsegu, da bi bila oddajala električni tok do Dunaja. Zakaj bi se ta tok sedaj ne obrnil proti jugu po celi Sloveniji in bratski Hrvatski. Treba je podjetnosti, potem postane gotovo severna Jugoslavija industrijski del naše države.

Iz seje mestnega sosveta

25. maja 1919.

Mestni sosvet je odobril v seji dne 28. maja predloge glede slovenskih uličnih napisov, kakor jih je izdelal v ta namen izbrani odsek. Sklenil je, da se naroče takoj tablice za hišne številke z napisi na račun hišnih posestnikov. Za danes izdamo le, da je dobila Bismarčkova ulica ime Krekove. Druga imena prinesemo prihodnjič.

Dalje se je sklenilo, da se po tozadevni naredbi Narodne vlade s 30. junijem t. l. odpuste iz službe vsi nemški mestni uradniki. Obenem se bodo razpisala izpraznjena službena mesta. Opuščenim nemškim uradnikom je dano na voljo, da lahko prosijo za zopetni sprejem, če so državljani kraljevine SHS in pa če so slovenščini; kos v govoru in pisavi. Odslovljeni namesčenci, ki ne mislijo prositi, da se vnovič sprejmejo, dobe plačo še do 31. avgusta t. l., če opravljajo službo in stanujejo v Ptuju.

Ob koncu seje je prišlo do živahne po-

litične debate. Povdarjalo se je, da se Nemcem v Ptuju ves čas od prevrata do danes osebno ni skrivil las. Res je, da so se dogodili enkrat poulični izgredi, ki smo jih že tedaj obsodili. Vendar so bili ti le posledica nemških grozodejstev in surovosti na Koroškem. Kljub temu pišeje graški listi o stvari skrajno neresnično in sramotilno za nas; kdor čita te izrodke nemške zlobe in ni poučen o resničnem stanju v Ptuju, bi mislil, da Nemce tu obešamo, ka-li.

Z enako zlobnostjo so širili Nemci med ljudstvo ostudne laži o srbskih vojaki, ki so bili nekaj dni v Ptuju, češ da so umorili štiri ženske in jih pometali v Dravo in kdo ve, kaj še. Namen teh bedasto-zlobnih vesti je prozoren in dela čast nemškemu imenu.

K temu pride še Ornig in njegova družba, ki potom letakov in plačanih duš iz varnega zavetja neprestano hujska po naših krajih.

Dokazano je, da imajo ptujski Nemci ozke stike z Gradcem. In vendar tem poštenjakom ne pride na um, da bi v Gradcu ovrgli neresnične vesti, ki krožijo tam o Ptuju. Nemški člani sosveta se bili pozvani, naj po svojih brezdvomnih zvezah poskrbijo za to, da se te in enake bajke v Novi Avstriji dementirajo, da nemški časniki poročajo le resnico in da prestanejo s hujskanjem med nami.

Nemški člani sosveta so na te opravičene očitke povdarjali svojo lojalnost, s katero so dosegli, da se je ptujsko nemško prebivalstvo obnašalo ves čas mirno; obljubili so, da bodo v zgoraj označenem smislu uplivali na Gradec, da se ublažijo nasprotstva.

Res radovedni smo, koliko bo ta upliv zalegel, če sploh pride Gradcu do ušes.

Gospodarstvo.

Svinjska rudečica.

Dr. Zavrnik.

Menda ni bolezn, ki bi bolj in dalje časa razsajala med ščetinarji, kakor svinjska rudečica. In vendar še večina kmetovalcev do danes ne pozna bistva te bolezn.

Svinjska rudečica, tudi pereči ogenj ali periček imenovana, je nalezljiva kuga. Povzročitelj je bacil, ki je velik eno ali poldrugo tisočinko milimetra. Pride v telo po krmi ali vodi, ki je bila onesnažena, oziroma okužena po blatu, vodi, krvi in drugih odpadkih bolnih svinj. Ti bacili se drže namreč v blatu in in vodi; glavna zalega je v krvi, če je pa svinja močno bolna, jih najdeš po celem telesu. Iz tega je razvidno, kako lahko se bolezen razširi. Treba je le, da je bila bolna svinja na pašniku, kjer se pasejo druge in že je možnost dana, da se vse nalezijo bolezni.

Bolezen ne nastane brez teh bacilov. Mnogokrat se sliši, da je detelja vzrok bolezn; to je mogoče samo takrat, če je bila detelja že s kaljo bolezn okužena.

Pogosto prenašajo in razširjajo to bolezen psi s tem, da izkopavajo preplitvo zakopane poginule svinje in vlačijo mrhovino

okrog. Ta pride tako često v tekočo vodo; okuženo vodo pijejo na drugem mestu svinje in zbolijo. Raznese se bolezen tudi pri trženju s svinjami.

Kal bolezní povzroči vidne znake v prilično sedmih dneh, to se pravi: svinja je lahko že okužena, a še ni videti bolna in se proda navidezno zdrava. Črez par dni v novem dvorcu vidno zbolí in okuži tam se nahajajoče svinje.

Previdnost zahteva torej, da imam kupljeno svinjo vsaj teden dni posebej zaprto in jo opazujem, predno jo dam k drugim v hlev. To pravilo bi se moralo izvajati sploh pri vseh nakupljenih živalih.

Primer, kako se lahko razširi bolezen: Neki posestnik je moral zaklati na rudečici zbolele svinje. Dal je od teh nekaj mesa svojima sosedoma. Tam so ga umivali, vodo pa so zlili neprekuhanó k pomijam. Čez teden dni so obema posestnikoma zbolele in poginile vse svinje.

Prenese se kal bolezní tudi na ta način, da gre kdo z neočiščenimi nogami ali obutalom iz hleva obolelih svinj k zdravim, da krmi bolne in zdrave iz iste posode ali v istem koritu. Seveda ni, da bi se moralo to zmirom zgoditi, a večinoma je tako.

Kaj je storiti, če zbolí svinja na sumljivi bolezní? — Prvo je, da bolno ločís od zdravih tako, da ne pridejo popolnoma nič v dotiko. Bolne naj ne krmi ista oseba, kakor zdrave. K bolnim naj ne hodi po nepotrebnem drugi, kakor oni, ki jih krmi. Najnevarnejše je, da hodijo iz radovednosti tuje osebe bolne prasce gledat in tako si lahko занesejo bolezen v svoje svinjake. Ta radovednost je zelo draga. Zatorej pravilo: ne hodi k bolni živini, zlasti če je opravičen sum kuge. Če je rudečica, kar itak že ve kolikor toliko vsaka gospodinja, je vsakovrstno zdravljenje in zalivanje s sredstvi, ki jih svetuje ta ali ona ženska, brezpredmetno. Prvo, kar je, naj se skuša zmanjšati vročiča in za to je polivanje z mrzlo vodo edino na mestu; dobra je tudi ilovica z jesihožn, s čimer naj se celo telo pomaže; ko se posuši, naj se to ponovi. Glavno pa je zdravilno cepljenje. Tu ne pridejo v poštev tiste krone, ki jih stane cepljenje, ker ne gre toliko za eno bolno svinjo, ampak za vse. Zbolijo lahko svinje vsake starosti, zlasti pa v starosti nad 3 mesece.

Če je treba obolelo svinjo zaklati, se mora posebno previdno ravnati z mesom. Voda, ki je bila z mesom v dotiki, se mora skrbno spraviti na mesta, kamor ne pridejo zdrave svinje. Najbolje jo je zliti v globoke jame, ki naj se še polijejo z apneno raztoplino. Crknjene živali naj se dajo konjedercu.

Po kužnem zakonu je vsakdo dolžan bolezen javiti pristojni občini ali živinozdravniku. Po tem zakonu se proglasi zapor čez svinjake, to se pravi, da ne sme nobena svinja iz dvorca in nobena v dvorec. Seveda je to vse le radi tega, da se bolezen ne raznese. Zapor traja navadno 14 dni računano od časa, ko je zadnja bolna svinja bila pobita ali je poginila. Meso ubitih živali se mora dati v 25% solno raztoplino v kosih, ki niso težji od pol kilograma; v njej naj ostane najmanj tri tedne. Sploh merijo predpisi na to, da se bolezen ne more raznesti, oziroma da se kali uničijo. Pač pa lahko dovoli okrajna politična oblast, da se iz zaprtih dvorcev dajo svinje v zakol v javnih klavnica h tekom 3 dni oziroma nalezjenja sumnjive tekom 8 dni. Prestopkov zoper zapor, oziroma kužni zakon za živali se je varovati, ker so kazni visoke.

Najbolj nevaren čas za rudečico je toplo poletje, zlasti pa za razširjanje bolezní, ker so svinje na skupnih pašnikih, kjer se lahko okuži pašnik in živali druga od druge. Pospešuje razvoj bolezní tudi okolnost, da se mnogokrat izvrši razkužba zelo površano. Razkužba je ono delo, s katerim se kali bolezní uničijo. V to služijo različna sredstva; najbolje in tudi najcenejše je apno v sveži raztoplini. Pobeliti se pa mora vse, kar je bilo v dotiki z bolno svinjo, zlasti gnoj in nastilja ter notranjščina hleva. Tu pa tam se vidi hleve lepo pobeljene zunaj na vratih

in vekah, kar ni tako važno, kakor pa notranjščina. Našel sem celo slučaje, da se je sploh pobelilo le zunaj a znotraj nič. Potem se ni čuditi, če takoj, ko se postavi v take hleve zdrava žival, ta zopet zbolí. Izgovor, da je bolezen v hlevu, velja pač deloma, ker se ta bolezen oziroma vzroki odpravijo le z dobrim razkuženjem.

Mnogo nevarnejša pa je svinjska kuga, ki se je k nam zanesla večjidel s Hrvatskega. Svinje, oziroma prasce za pleme s Hrvatskega kupovati, odsvetujem vsakemu odločno.

Predvsem pa velja seveda pravilo, da je boljše varovati živali bolezní, kakor pa jih zdraviti. Tu je predvsem potrebna stroga snaga. Hleve je treba večkrat pobeliti z apnom, korista pred in po krmiljenju čistiti, zlasti pa poleti. Vročina pospešuje razvoj nebrojnih bacilov, ki lahko povzročajo tudi druge bolezni.

Nekaj o davkih in cenah pridelkov v preteklosti.

Dandanes, ko imamo železnice, pošto, brzojav in celo telefon, ni svet nikjer več z deskami zabit. Morali bi tudi mi Slovenci naglih korakov napredovati. Pa naglega napredovanja ni nikjer opazovati med nami, dasi bi to bilo sedaj po vojni za nas potrebno in koristno. Toda naglo bi radi odpravili vse davke, ako bi bilo mogoče in tudi vojaško službo. Davke plačevati ni prijetno, pa mora biti. Saj vendar ni mogla dozdej nobena stara ali nova, nobena velika ali mala država odpraviti davkov in vojaštva. Mora biti in zato je treba trpeti in prenašati! Tudi v Jugoslaviji! V knjigah čitamoo tem kar je bilo. Tako izvemo, da so kmetski žulji že leta 1718 plačevali v krajih današnje Jugoslavije cesarski in deželni davek. Že takrat je obstala cela vrsta raznih davkov. Imeli so cesarski davek ali kontribucijo. Bil je za vse kmetije jednako velik, naj, go bile dobre ali slabe. Pobirali so ta davek za pokrivanje državnih potrebščin.

Od leta 1608 naprej se je plačeval hišni goldinar ali nova naklada, jednako visok za vse kmetije. To je bil drugi davek.

Tretji davek se je imenoval štíbra; bil je deželni davek. Četrty je bil zemljiški davek; pobiral se je posebno visok od mlinov.

Peti davek je bila robotovina. Z njim so se odkupovali od tlake. Poznali pa so tudi desetino. Robotovina pa je bila najvišji davek med vsemi.

Kaki pa so bili takrat dohodki za pridelke? Za navadno kokoš je kmet dobil leta 1725 4 krajcarje, za pitano 7 kr.; za raco ali kopuna se je plačalo 10 kr., za prašička 5 kr., za kozlička 24., za 15 rakov 14 kr., 20 jajec je stalo 4 kr. Draginja takrat ni vladala na trgu. Kmet ni mogel obogateti. Pa davki so bili vseeno in so se morali plačevati. Dandanes pa ima vsak pridelek visoko ceno, vse se lahko proda. Tedaj mora tudi država dobiti od nas česar potrebuje, davek in državno posojilo!

Zakaj bodi izvoz vina prost? Ptujski okraj pridelal, ako je leto ugodno, precej vina. Pridelek se ne mora in ne sme porabiti doma in v deželi, ker bi se potrata in pijančevanje med ljudstvom še bolj razširilo; vinogradnik mora vsak skupiti za vinski pridelek tudi gotov denar. Pred vojno so vinogradi slabo nosili. Vinske cene so bile tako nizke, da se večjidel niti stroški obdelovanja niso pokrili. Obnovitev vinogradov je stala dosti truda in stroškov. Med tem pa posestnik ni imel več let prav nobenih dohodkov. Vinogradniki so se zadolžili pri deželi in pri državi, pa tudi povsod drugod, kjer so mogli dobiti kredit. Ako bi vojna ne bila zvišala cene tudi vinu, propasti bi moralo vse vinogradništvo. Teh boljših cen pa nekateri sloji vinogradnikom ne privoščijo. To so tisti sloji, kateri nočejo razumeti položaja vinogradništva pred vojno, in kateri nočejo upoštevati zvišanja vseh stroškov predelovanja in cen vseh potrebščin, kakor galice, kolja, škropilnic itd. Ti sloji zahtevajo znižanje cen za se, ne glede na to,

da ne padejo cene drugim pridelkom in izdelkom. Ti sloji so tudi za to, da se izvoz vina zabrani. Ta zahteva pa je spametna in kritična ob enem.

Ves vinski pridelek doma popiti, to ni mogoče, to ne sme biti. Haložani kot glavni pridelovalci vina, so tudi njega največji častilci. Pa tudi oni čutijo potrebo, da se dobi denar za vino, da gre vino iz kleti, iz dežele v svet! Haložani, kakor vsi drugi vinogradniki tedaj zahtevajo nujno, da vlada dovoli prost izvoz vina na vse strani, da odpravi vse omejitve izvoza. Frankov, lir in tudi dinarjev za vino ne moremo skupiti Slovenci. Tedaj nam privoščite vsaj stare krone, dasi so manj vredne. Danes še kurzirajo; kupi se zanje še razno blago, tudi delavci, če tudi je treba šteti povsodi dosti kron!

Bankovci izven prometa. „Jugoslavija“: Glasom dopisa jugoslovanskega zastopništva na Dunaju je avstro-ogrška banka potegnila iz prometa bankovce po 25 in 200 K, emisija 27. okt. 1918. Dasi ti bankovci niso bili v naši državi nikdar priznani, se opozarja, da tudi avstro-ogrška banka ne sprejema več označenih bankovcev v plačilo, temveč le v zameno do omejenega roka. Kdor bi utegnil imeti še kake take bankovce, naj jih čimprej zamenja pri podružnici avstro-ogrške banke.

Denar za seno in slamo. Med ljudstvom se širijo govoriče, da je denar za seno in slamo, ki se je rekvirirala pod prejšnjo vlado, a se še ni izplačala, že baje pri okrajnem glavarstvu, pa da se ne izda prizadetim strankam. To je popolnoma prazno in neosnovano govoričenje, ki ima namen, da bega ljudi in seje nezadovoljnost. Opozarjamo interese na 5. št. našega lista, kjer smo priobčili oglas Zadrúžne zveze v Celju kot SHS poslovalnice za krmila v Celju; ta oglas je edino merodajen in se bo izvedlo vse tako, kakor pravi. Vsaka druga domneva ali trditev je neosnovana in neresnična.

Sejmi bodo v kratkem, najbrž že naslednji teden vsi odprti. Svinjski sejmi v Ptuj se vrše kakor poprej ob sredah; kedaj bodo goveji in konjski, se bode pravočasno naznanilo.

Državno posojilo in zaprte blagajne denarnih zavodov. Po vladni naredbi banke in drugi denarni zavodi ne smejo izplačevati večjih vlog in izdajati večjih posojil. Vsled tega je manjšim zavodom, občinam in posameznikom nemogoče vplačati državno posojilo. Nujno potrebno je, da vlada vsaj v namen državnega posojila denarnim zavodom dovoli izplačevanje.

Dopisi.

Slovenski napisi v Ptuj. Pojasnilo. Mestni sosvet je sklenil, da se naredijo slovenski ulični in družji javni napisi. Na gimnaziji, na dijaškem in dekliskem domu so se izobesili začasno napisi iz lepenke, odstranitev starih napisov in nadomestitev z novimi povzročá precej dela se bo izvršilo v počitnicah obenem s stavbinskimi izpremembami, ki so potrebne za nameravano in višjemu šolskemu svetu predlagano preuredbo ptujškega šolstva.

Obrtno-nadaljevalna šola v Ptuj je končala svoje šolsko leto v začetku meseca maja. V jeseni se otvori slovenska obrtno nadaljevalna šola, kar je edino pravilno, ker so vsi obrtni vajenci Slovenci ali Hrvati. Čisto nemška je še **trgovska šola**; vzdržuje jo gremij ptujskih trgovcev. Upravnemu odboru se niti v izpremenjenih političnih razmerah ni zdelo potrebno, da bi uvedel slovenščino vsaj kot učni predmet.

Nesreča v Ptuj. V četrtek, dne 22. t. m. sta našla dva devet-letna fanta pod imenom Miroslav Perscha in Tone Kasper pri dominikanski vojašnici na tleh minski užigalec. Iz radovednosti sta ga nesla domu v mestno kopalnišče; tam sta ga hotela razbiti. Naenkrat eksplodira nevarni užigalec in rani oba smrtno-nevarno. Eden je dobil težke poškodbe na trebuhu, drugi pa na prsih in licu. Pri-